

Türkiye’de Yabancı Sermayeli Mevduat Bankalarında Sermaye Yeterliliği ve Kârlılık İlişkisi

Nilgün ACAR-BALAYLAR (<https://orcid.org/0000-0002-7024-5279>), Department of Economics, Dokuz Eylül University, Turkey; e-mail: nilgun.balaylar@deu.edu.tr

Mehmet Ozan ÖZDEMİR (<https://orcid.org/0000-0002-4224-1190>), Department of Econometrics, Dokuz Eylül University, Turkey; e-mail: ozan.ozdemir@deu.edu.tr

Capital Adequacy and Profitability Relationship for Foreign Deposit Banks in Turkey

Abstract

In this study the relationship between profitability and the capital requirements was analysed for the foreign capital deposit banks in Turkey. Although there are many studies in the Turkish banking sector on profitability analysis, the studies on bank groups is limited. In this study the capital requirements and the profitability relationship for the foreign capital banks was analysed with data from 2004-2016 based on ARDL approach. The study concludes that there is a significant and positive relationship between the capital requirements and probability for foreign capital deposit banks in Turkey. Similar results were also found in our previous study on national capital deposit banks for the relationship between capital requirements and profitability.

Keywords : Foreign Banks, Capital Requirements, ARDL.

JEL Classification Codes : G21, F65.

Öz

Bu çalışmada, Türkiye’de bankacılık sektöründe yer alan yabancı sermayeli mevduat bankalarının sermaye yeterlilikleri ile karlılıkları arasındaki ilişki analiz edilmiştir. Türkiye’de bankacılık sektöründe karlılığı etkileyen birçok çalışma olmasına karşın banka grupları açısından yapılan çalışmalar sınırlıdır. Çalışmada yabancı bankalar için 2004-2016 dönemine ait verilerden hareketle sermaye yeterliliği ile karlılık arasındaki ilişki, ARDL Sınır Testi yaklaşımı kullanılarak belirlenmeye çalışılmıştır. Çalışmanın sonucunda Türkiye’de faaliyet gösteren yabancı mevduat bankalarında sermaye yeterliliği ile karlılık arasında anlamlı ve pozitif yönlü ilişki ortaya çıkmıştır. Daha önce tarafımızdan yapılan aynı döneme ilişkin yerli sermayeli mevduat bankaları için sermaye yeterliliği ve karlılık arasındaki ilişkiyi analiz ettiğimiz çalışmada da benzer sonuç elde edilmiştir.

Anahtar Sözcükler : Yabancı Sermayeli Bankalar, Sermeye Yeterliliği, ARDL.

1. Giriş

Yabancı sermayeli bankalar ve Türk bankaları arasında Türkiye’de yasal düzenlemeler açısından fark olmayıp, yabancı sermayeli bankalar da sektördeki diğer tüm bankalar gibi 5411 Sayılı Bankacılık Kanunu’na tabidir. Kanun’un 6. maddesinde “Türkiye’de bir bankanın kurulmasına veya yurt dışında kurulmuş bir bankanın Türkiye’deki ilk şubesinin açılmasına, bu Kanun’da öngörülen şartların yerine getirilmesi kaydıyla Kurulun en az beş üyesinin aynı yöndeki oyuyla alınacak kararlar izin verilir” ibaresi bulunmaktadır (Bankacılık Kanunu). Yabancı sermayeli bankalar Türkiye’de banka kurabildikleri gibi merkezi yurtdışında olan bankalar da bankalarına ait olmak üzere Türkiye’de şube açabilmektedirler. Gerek Türkiye’de banka kurulması gerekse şube açılması ve her şeyden önemlisi yabancı bankaların Türk bankalarını satın alması, Türkiye’deki doğrudan yabancı sermaye yatırımlarının önemli bir parçasını oluşturmaktadır.

Bankacılık sektörü bir ülkedeki finansal istikrarın en önemli belirleyicisi ve aynı zamanda, özellikle sermaye piyasaları yeterince gelişmemiş ülkelerde, reel sektörün temel fon kaynağı olduğundan bu sektördeki yabancılaşma oranı, yabancı bankalar ve etkinlikleri gibi konular tartışılır hale gelmiştir. 2007’de yaşanan ve etkileri hala süren küresel kriz sonrasında genel kanı finans sektörüne ilişkin denetim zayıflıklarının olduğu ve yüksek risk alımları nedeniyle küresel finans sisteminde finansal kırılganlıkların oluştuğudur. Bu nedenle kriz sonrası denetim ve düzenlemeye ilişkin yeni düzenlemeler devreye girmiştir. Bu düzenlemelerden önemlilerinden birisi de bankacılık sektöründe risk ağırlıklı kalemlere karşılık daha fazla sermaye bulundurma yükümlülüğüdür. Sermaye yeterliliğine ilişkin bu düzenleme ile risk ağırlıklı kalemler karşılığında ayrılması gereken sermayenin niteliğinde değişime gidilirken, aynı zamanda konjonktürün yükselme dönemlerinde canlanmaya paralel olarak ayrılması gereken sermayenin oranı da arttırılmıştır¹. Geleneksel görüş, borçlanmaya yönelik vergi avantajları nedeniyle yüksek banka sermayesinin yüksek maliyete yol açarak karlılığı düşürdüğü yönünde olmasına karşın “trade-off” teorisine göre yüksek sermaye, işletmenin hem riskini düşürmekte hem de düşük kaynak maliyeti aracılığıyla iflas riskini azaltmaktadır. Özetle daha güçlü sermaye ile çalışmanın karlılık üzerinde yaratacağı etkiye ilişkin bir fikir birliğine ulaşılamamıştır.

Yabancı sermayeli mevduat bankalarının sermaye yeterliliği ile karlılığı arasındaki ilişkiyi ortaya koymayı amaçlayan bu çalışmamızda öncelikle yabancı bankaların sektör üzerindeki olası etkileri incelenecektir. Ardından Türkiye’de yabancı bankalara ilişkin gelişmeler ortaya konulacak, son olarak da ARDL yöntemiyle yabancı sermayeli bankalarda sermaye yeterliliği ile karlılığa ilişkin analiz sonuçları değerlendirilecektir.

¹ Basel düzenlemelerine ilişkin daha geniş bilgi için bakınız BDDK “Sorularla Basel III” 2010 Aralık.

2. Yabancı Banka Girişlerinin Makroekonomik Etkileri

Günümüzde bazı ülkelerde yabancı banka varlığının ve payının yüksek olması birbirine ilişkili birçok faktörün sonucudur. Finansal serbestlik ve uluslararası entegrasyonun derecesinin artmasının yanı sıra yaşanan finansal krizlerin sonrasında, krizlerin maliyetlerinin en aza indirilmeye çalışıldığı özellikle gelişmekte olan ülkelerde, yabancı banka girişleri teşvik edilir. Krizin bir sonucu olarak finansal sistem içinde iflas eden bankaların ve/veya sermayesi zayıflayan bankaların birleşme veya satılması ile yabancı banka payları artmıştır (Peria & Mody, 2004: 3).

Yapılan çalışmalar², yabancı bankaların gelişmekte olan ülke piyasalarına ilk aşamada sınırlı sayıda şubeler olarak girmeyi tercih ettiklerini, sonra ise daha çok sermaye piyasalarında faaliyet gösterdiklerini ortaya koymaktadır. Yabancı sermayeli bankalar, gittikleri ülkelerdeki perakendeci bankaların hisselerini almak yoluyla ortaklık kurma ya da yeniden yapılandırılan banka hisselerini almak yönünde davranış göstermektedir. Bazı yabancı bankalar ise ulusal sermayeli perakendeci bankalarda azımlık hisseleri almayı tercih etmektedir. Yabancı bankalar, finansal kriz sonrası süreçte hükümetlerin yeniden sermayelendirmeye tabi tuttukları bankaları satın almak yoluyla da perakendeci pazarlara yönelmektedir. Bazı ülkelerde yabancı bankaların sayısı ulusal bankaların sayısını geçmektedir (TBB, 2005: 4).

Bankacılık sektöründe yabancı banka girişleri sektörde hem olumlu hem de olumsuz etkiler yaratabilmektedir. Yabancı sermaye payının artması ile sektörde rekabetçi bir baskının ortaya çıkması, ulusal bankaların daha etkin çalışmasına yol açabilir. Piyasadaki rekabet yeni finansal ürünler ve yönetim anlayışını ve gelişimini de beraberinde getirir. Yabancı banka girişleri ev sahibi ülkeyi uluslararası muhasebe ve denetime ilişkin standartlara uyuma zorlayarak sektörde saydamlığı artırabilir. (Cardenas & Graf & O'Dogherty, 2003: 17). Risk yönetim teknik ve politikalarının gelişimini sağlamanın yanı sıra yabancı banka girişleri uluslararası piyasalara erişimin kolaylaşmasını sağlayarak finansal piyasalarda kaynak artışına da katkı sağlayabilir. Bununla birlikte, yabancı payının artışı ile daha rekabetçi bir piyasanın oluşarak banka faiz marjının etkilenip etkilenmeyeceği tartışılan konuların başında gelir. Faiz marjı genellikle finansal aracılık maliyetinin bir ölçüsü olarak yorumlanır. Yüksek marjlar tasarruf ve yatırımların büyümesini engeller ve finansal sistemi kullanmanın bazı borçlanıcılar için oldukça maliyetli olduğu anlamına gelir. Ayrıca yüksek marjın varlığı gelişmekte olan ülkeler için daha da olumsuz etkiler yaratır. Bu ülkelerde sermaye piyasaları genellikle gelişmemiştir ve dolayısıyla firma ve bireyler finansal ihtiyaçlarını büyük oranda bankacılık sisteminden karşılamaktadır (Peria & Mody, 2004: 3).

² Konuyla ilgili ayrıntılı bilgi için bakınız; Büyüksalvarcı ve Abdioğlu (2011), Olalekan ve Adeyinka (2013), Ho ve Hsu (2010), Almazari (2013), Ayaydın ve Karakaya, (2014), Okuda ve Rungsomboon (2004), Pasadilla ve Milo (2005), Claessens ve Lee (2002), Saldanlı ve Aydın (2016).

Değinilen bu olumlu etkilerin yanı sıra ortaya çıkması olası olumsuz etkiler ise yabancı banka girişlerinin yarattığı rekabet nedeniyle azalan karları telafi etmek için yerli bankaların riskli yatırımlara yönelmeleri ve yabancı bankaların küçük ve orta ölçekli firmalara kredi vermekte çekingen davranmaları şeklindedir (Hellman & Murdock & Stiglitz, 2000: 2-28). Yabancı bankaların küresel piyasalardan daha kolay fon sağlayabilmesi nedeniyle yerel mevduatlara bağımlılığının düşük olması, ev sahibi ülkede kredi istikrarına katkı sağlayan bir oluşum olarak nitelendirilirken, yabancı bankaların aynı zamanda ulusal koşullar kötüleşirken bu koşullardan etkilenmemek için alacakları önlemler ile kredi dalgalanmasını artıracakları ileri sürülür. Ayrıca, bu bankalar kendi ülkelerindeki şokları ev sahibi ülkeye taşıyabilirler (SPK, 2005: 10-11).

Yabancı banka girişlerinin etkileri açısından göz önünde bulundurulması gereken faktör, piyasaya giren yabancı banka sayısı ve söz konusu bankaların piyasa paylarıdır. Yabancı bankaların ulusal bankacılık sektörü üzerinde olumlu etkilere sahip olabilmesi için çok sayıda ancak düşük piyasa payına sahip olmaları gerekir. Yabancı bankaların piyasa payları yükseldikçe ulusal bankalar ile aralarındaki rekabet, yerini monopol gücünü kullanmasına bırakır. Bu durumda süreç ekonomiye zarar verecektir (Mazgit & Acar-Balaylar, 2013: 321).

3. 2001 Krizi öncesi Dönemde Türkiye’de Bankacılık Sektöründe Yabancı Banka Girişleri

Türkiye’de yabancı bankaların bankacılık sektörü içindeki varlığı ve etkileri açısından Cumhuriyet’in ilanı, 1980 kararları, 2001 bankacılık krizi ve sonrasında izlenen özelleştirme politikaları önemli dönüm noktalarıdır. Osmanlı Devleti, ilk kez 1840 yılında çıkardığı kâğıt paranın değerini korumak ve bu paranın İngiliz Sterlini’ne karşı değerini sabit tutmak amacıyla, 1844 yılında Galata’da faaliyet gösteren J. Alléon ve Th. Baltazzi isimli iki bankerle anlaşma yapmıştır. 1847’de, söz konusu bankerlerle anlaşma yenilenmiş ve Osmanlı Hükümeti, Bank-ı Dersaadet (İstanbul Bankası Banque de Constantinople) unvanı ile ülkemizde ilk bankanın kurulmasına izin vermiştir. 1881 yılında Muharrem Kararnamesi ile oluşturulan Düyun-u Umumiye İdaresi, yabancı sermayenin gelişi için daha güvenli bir ortamın doğmasına neden olmuştur. Düyun-u Umumiye öncesinde yabancı bankalar, daha çok devlete borç veren, devlet tahvillerini dış sermaye piyasalarına ihraç eden, çoğu tek şubeli ve daha çok Galata bankerlerinin girişimi ile oluşturulan küçük bankalar iken 1881 sonrasında bunların yerini Avrupa’daki büyük bankaların Osmanlı İmparatorluğu’nda açtıkları şubeler almaya başlamıştır. (Akgüç, 2007: 9).

Cumhuriyetin ilanı sonrasında 1923’de İzmir’de yapılan İzmir İktisat Kongresi’nde, ekonomik gelişme için ulusal bankacılığın kurulması ve geliştirilmesinin gerekliliği tüm katılımcılar tarafından dile getirilmiştir. “Özel kesimin sermaye açısından zayıf olması ulusal bankaların kurulmasında devletin katkısını gerekli kılmaktadır görüşü” yine Kongre’de ifade edilmiştir. Böylece ulusal bankacılık ve devletçiliğe doğru bir dönüşümün yaşandığı Türkiye’de, 1930’lu yılların başından itibaren yaklaşık 50 yıl yeni yabancı banka kurulmamıştır, şube açılmamıştır. Dışa açılma ve doğrudan yabancı sermaye girişleri için

24 Ocak 1980 kararları düzenlendiğinde Türkiye'de yabancı sermayeli banka sayısı 4'tür (TBB, 2008: 3).

1980'li yıllar Türkiye'de bankacılık sistemi için önemli bir değişim sürecinin başlangıcıdır. Bu dönemde, finansal sistemde rekabetin ve etkinliğin artması için birçok serbestleşme politikaları uygulanmaya başlanmıştır. Mevduat ve kredi faizlerine uygulanan tavanlar kaldırılırken, bankalararası para piyasası oluşturulmuş, Sermaye Piyasası Kurulu kurulmuş ve İstanbul Menkul Kıymetler Borsası faaliyete geçmiştir. Yine bu dönemde finansal sistemin kurumsallaşması ve zenginleşmesi adına önemli adımlar atılmıştır (BDDK, 2005: 35).

1980 yılı öncesinde finansal sistem içindeki mevcut kaynakların aktarılmasında söz sahibi olmak için hükümetler, banka kurulması ve yabancı bankaların Türkiye'de şube açmasına dair başvuruları kolayca kabul etmeyerek bankacılık sektöründeki banka sayısını kontrol altında tutmuşlardır. Böylece bankacılık kesiminde girişlerin sayısı sınırlı kalmıştır. Bankacılık sektöründe rekabet ve verimliliğin artırılması amacıyla 24 Ocak Kararları ile yerli bankaların kurulmasının kolaylaştırılmasının yanı sıra yabancı bankaların Türkiye'ye girişleri özendirilmiştir (TBB, 2012: 16). Bu gelişmeler ve düzenlemelerle getirilen serbestleşme ile gerek yerli gerekse yabancı banka sayısında önemli artış yaşanmıştır. Tablo 1'de görüldüğü gibi 1960-1980 yılları arasında yabancı sermayeli banka sayısı oldukça düşük iken, 1980 sonrasında bu sayı önemli bir artış göstermiştir.

Tablo: 1
Türkiye'de 1960-2001 Döneminde Mülkiyete Göre Banka Sayısı

Yıllar	Kamusal Sermayeli Mevduat Bankaları	Özel Sermayeli Mevduat Bankaları	Yabancı Sermayeli Mevduat Bankaları	Mahalli Bankalar	TMSF'ye Devredilen Bankalar	Kalkınma ve Yatırım Bankaları	Toplam
1960	14	20	5	12	-	0	51
1970	12	22	5	5	-	2	46
1980	12	24	4	-	-	3	43
1981	12	24	6	-	-	3	45
1982	12	24	9	-	-	3	48
1983	13	19	10	-	-	3	45
1984	12	19	13	-	-	3	47
1985	12	20	15	-	-	3	50
1986	8	24	17	-	-	6	55
1987	9	24	17	-	-	6	56
1988	8	25	19	-	-	8	60
1989	8	24	21	-	-	9	62
1990	8	25	23	-	-	10	66
1991	8	26	21	-	-	10	65
1992	6	31	20	-	-	12	69
1993	6	32	20	-	-	12	70
1994	6	29	20	-	-	12	67
1995	5	32	18	-	-	13	68
1996	5	33	18	-	-	13	69
1997	5	36	18	-	-	13	72
1998	4	38	18	-	-	15	75
1999	4	31	19	-	8	19	81
2000	4	28	18	-	11	18	79

Kaynak: TBB, Türkiye'de Bankacılık Sistemi 1959-2005.

1990'lı yıllarda bankacılık sektörünün ekonomi içindeki payı; dışa açılma, teknolojik altyapı, banka hizmetlerinin çeşitliliği ile yasal ve kurumsal çerçeveye alanlarındaki olumlu gelişmelere karşın, aynı dönemde sektörün üretim faaliyetlerini destekleme ve kaynakları

uzun vadeli yatırımlara yönlendirme fonksiyonu zayıflamıştır. Sektörde ortaya çıkan bu olumsuz gelişmenin gerekçeleri makroekonomik ve siyasal istikrarsızlıklar, yüksek kamu açıkları, düzenleme ve denetim çerçevesindeki zafiyetler şeklinde sıralanabilir.

2000 yılının son çeyreğinde, kurumsal olarak büyük bir dönüşümün yaşandığı dönemde, Türkiye bankacılık sistemi aşağıda sıralanan yapısal zayıflıklarla karşı karşıya kalmıştır (BDDK, 2001: 7):

- Öz kaynak yetersizliği,
- Küçük ölçekli ve parçalı bankacılık yapısı,
- Kamu bankalarının sistem içindeki payının yüksekliği,
- Zayıf aktif kalitesi (kredi yoğunlaşması, grup bankacılığı ve risklerinin yoğunluğu, kredi ve karşılıklar arasındaki uyumsuzluk),
- Piyasa risklerine aşırı duyarlılık ve kırılabilirlik (vade ve para uyumsuzluğu),
- Yetersiz iç kontrol, risk yönetimi ve kurumsal yönetim,
- Şeffaflık eksikliği.

4. 2001 Krizi Sonrası Dönemde Türkiye'de Bankacılık Sektöründe Yabancı Banka Girişleri

2001 krizi Türkiye bankacılık sektöründeki risklerin realize olmasına yol açmış ve sektörün kamu eliyle yeniden yapılandırılması kaçınılmaz olmuştur. Yeniden yapılandırmanın önemli bir boyutunu sektördeki devir ve birleşmeler teşkil etmiştir. 2001-2007 döneminde Türkiye'de bankacılık sektöründe sermaye yapısında anlamlı düzeyde değişiklik yaratan 10 adet birleşme yaşanırken, 14 adet de hisse devri işlemi gerçekleşmiştir. Gerçekleşen hisse devirlerine bakıldığında devir işlemlerinin ağırlıklı olarak ülkeye yabancı sermaye girişi ile sonuçlanan işlemler olduğu görülmektedir. Devralan kuruluşların menşeleri incelendiğinde 14 hisse devrinin 13 adedinin yabancı menşeli olduğu görülmektedir.

2002 yılında başlayan ekonomideki büyüme sürecinin devam etmesi ve bankacılık sektörünün büyüme potansiyeli, 2006 yılında yabancıların Türk bankacılık sektöründeki doğrudan ve dolaylı hisse edinimlerinin hızlanarak devam etmesine ve sektör içindeki paylarının %22 seviyesine ulaşmasına yol açmıştır (BDDK, 2006: 42-46). Özellikle 2006 yılında yabancı banka girişleri hızlanmıştır (Tablo 2). 2016 yılı itibariyle sektörde katılım bankaları hariç toplam banka sayısı 47 olup bunların 21'i yabancı sermayelidir. 2016 yılında bankacılık sektöründe yabancı sermaye oranı %35,1 olmakla beraber sektörün halka açık olan %12,6'lı payın üçte ikisi de yabancıların elindedir. Dolayısıyla borsa payı da dikkate alındığında 2016'da Türkiye'de bankacılık sektöründe yabancı payı %43,5 gibi yüksek bir orandadır.

Tablo: 2
Türkiye'de 2001-2016 Döneminde Mülkiyete Göre Banka Sayısı

Yıllar	Kamusal Sermayeli Mevduat Bankaları	Özel Sermayeli Mevduat Bankaları	Yabancı Sermayeli Mevduat Bankaları	TMSF'ye Devredilen Bankalar	Kalkınma ve Yatırım Bankaları	Toplam
2001	3	22	15	6	15	61
2002	3	20	15	2	14	54
2003	3	18	13	2	14	50
2004	3	18	13	1	13	48
2005	3	17	13	1	13	47
2006	3	14	15	1	13	46
2007	3	11	18	1	13	46
2008	3	11	17	1	13	45
2009	3	11	17	1	13	45
2010	3	11	17	1	13	45
2011	3	11	16	1	13	44
2012	3	12	16	1	13	45
2013	3	11	17	1	13	45
2014	3	11	19	1	13	47
2015	3	9	21	1	13	47
2016	3	9	21	1	13	47

Kaynak: TBB'den yararlanarak tarafımızdan oluşturulmuştur.

Türkiye'de yabancı sermayeli banka sayısındaki artışa paralel olarak sektörde yabancı bankaların aktif büyüklüğünde, mevduat ve kredi içindeki payında da yıllar itibarıyla artış görülmektedir. Yabancı banka sayısında artışların yaşandığı yıllar dikkate alındığı Tablo 2'de görüldüğü üzere yabancı bankalar 2002 yılında toplam aktifin %3,3'üne sahipken bu pay hızla artmış ve 2016 yılında %27,7'ye ulaşmıştır. Söz konusu dönemde gerek yerli gerekse kamu mevduat bankalarının aktif içindeki payının azaldığı görülmektedir. Buna karşılık yabancı sermayeli bankaların aktif içindeki paylarındaki artışa paralel hem mevduat hem de kredi içindeki paylarının da arttığı görülmektedir. Yine 2002 yılında krediler içinde yabancı sermayeli banka payı %4,8 iken 2016 yılında bu pay %26,7'ye mevduatlar içindeki payı ise sırasıyla %2,2'den %26,5'a çıkmıştır. Yabancı bankaların mevduat içindeki payındaki artışa karşın beklendiği gibi yerli ve kamu bankalarının mevduat payları azalmıştır. Kredi dağılımına bakıldığında ise yabancı banka payındaki artış yalnızca yerli mevduat bankalarının piyasa payında kayba yol açmıştır. Kamu bankaları söz konusu dönemde mevduat payında kayıp yaşarken, kamu bankalarının kredi içindeki payları artmıştır. Diğer bir deyişle kamu bankalarının bankacılık fonksiyonları açısından daha etkin çalışmaya başladığı ifade edilebilir.

Sektör içinde hızla payı artan yabancı bankaların karlılık ve sermaye yeterliliğine ilişkin durumları, sektördeki diğer gruplarla karşılaştırmalı olarak Tablo 3'te verilmiştir. 2001 krizi sonrasında sermaye açısından zayıflayan bankaların sermayelendirilmeleri konusunda yeniden yapılandırma çerçevesinde atılan adımlar³ ve krizle beraber aldıkları risklerin realize olması sonrasında bankaların risk alma konusunda isteksiz davranmaları yüksek sermaye yeterliliklerine yol açmıştır. Ancak gerek sektör gerekse tüm banka grupları bazında 2003 sonrası dönemde sermaye yeterlilik rasyolarının düştüğü görülmektedir. Bu gelişmenin sermaye yeterliliği rasyosunun paydasında yer alan risk ağırlıklı aktiflerdeki

³ Daha geniş bilgi için bakınız BDDK, "Bankacılık Sektörü Yeniden Yapılandırma Programı" 15 Mayıs 2001.

artıştan kaynaklandığı görülmektedir. Tablo 3'te görüldüğü gibi hem sektörün geneli hem de tüm banka gruplarının risk ağırlıklı kalemlerinin aktif içindeki payı önemli derecede artmıştır. Karlılığa ilişkin göstergeler değerlendirildiğinde ise, yalnızca yabancı banka grubunda özkaynak karlılığının dönem bazında artış gösterirken diğer tüm banka grupları ve sektörün genelinde karlılık göstergelerinin düşüş trendinde olduğu görülmektedir. Bunun nedeni bankaların düşen karları telafi edebilmek adına daha riskli yatırımlara yönelmiş olmaları olabilir.

Tablo: 3
Banka Gruplarının Sektörel Payları (%)

		Mevduat Bankaları	Yerli Mevduat Bankaları	Yabancı Mevduat Bankaları	Kamu Mevduat Bankaları	Katılım Bankaları	KYK*
Banka Gruplarının Aktif İçindeki Payları	2002	95,6	58,8	3,3	38,0	0,0	4,4
	2006	94,2	56,5	12,6	30,9	2,8	3,1
	2010	92,6	53,3	14,6	32,1	4,0	3,2
	2015	90,4	40,0	28,3	31,8	5,1	4,5
	2016	89,9	39,5	27,7	32,8	4,9	5,2
Banka Gruplarının Krediler İçindeki Payları	2002	91,4	75,9	4,8	19,2	0,0	8,6
	2006	92,5	61,2	16,1	22,7	4,3	3,3
	2010	91,1	53,5	16,5	30,1	5,9	3,0
	2015	90,2	40,3	27,7	32,0	4,9	5,0
	2016	89,8	39,5	26,7	33,8	4,4	5,8
Banka Gruplarının Mevduat İçindeki Payları	2002	100,0	58,4	2,2	39,3	0,0	0,0
	2006	96,4	52,9	10,3	36,8	3,6	0,0
	2010	94,6	50,0	12,4	37,6	5,4	0,0
	2015	94,0	39,8	27,2	33,1	6,0	0,0
	2016	94,4	40,3	26,5	33,2	5,6	0,0

*Kalkınma ve Yatırım Bankaları

Kaynak: BDDK Türk Bankacılık Sektörü Aylık Bültenlerinden yararlanarak tarafımızdan hesaplanmıştır.

Tablo: 4
Mevduat Bankalarında Sermaye Yeterliliği (SYR) ve Karlılığa İlişkin Rasyolar

	2003	2005	2007	2009	2011	2013	2015	2016
SYR								
Sektör	30,9	24,2	19,1	20,9	16,7	15,4	15,6	15,5
Mevduat	28,2	21,6	17,4	19,3	15,5	14,6	15,0	15,1
Yerli Özel Mevduat	23,5	17,2	17,2	19,7	15,5	14,8	14,6	14,5
Yabancı Mevduat	36,2	17,4	14,5	18,8	16,9	15,4	15,7	16,2
Kamu Mevduat	44,8	40,8	20,7	18,7	14,8	13,7	14,9	14,3
Risk ağırlıklı kalemler/aktif								
Sektör	42,2	50,6	70,3	67,0	78,4	84,3	83,4	81,6
Yerli Özel Mevduat	53,5	58,8	75,0	69,5	82,5	88,4	87,7	86,8
Yabancı Mevduat	60,4	82,9	94,6	88,1	85,2	86,5	85,8	81,7
Kamu Mevduat	21,4	28,2	50,0	50,3	67,0	78,2	78,4	77,8
Net Kâr /Aktifler								
Sektör	2,5	1,7	2,8	2,6	1,7	1,6	1,2	1,5
Mevduat	2,4	1,5	2,7	2,6	1,7	1,6	1,2	1,5
Yerli Özel Mevduat	2,4	0,7	2,6	2,6	1,8	1,8	1,1	1,5
Yabancı Mevduat	2,9	2,7	2,4	2,0	1,6	0,7	0,9	1,4
Kamu Mevduat	2,5	2,8	3,0	2,8	1,6	1,8	1,5	1,6
Net Kâr /Özkaynak								
Sektör	18,1	12,1	24,8	22,9	15,5	14,2	11,3	14,3
Mevduat	19,0	11,8	26,6	25,2	16,8	15,1	12,0	15,0
Yerli Özel Mevduat	16,3	5,1	25,0	23,7	16,2	15,4	11,0	14,5
Yabancı Mevduat	12,1	16,5	19,6	15,2	14,2	6,6	9,2	13,1
Kamu Mevduat	26,6	25,5	34,3	36,5	19,5	19,4	15,9	17,4
Net Faiz Geliri/Aktif								
Sektör	5,1	5,4	4,9	5,4	3,5	3,7	3,5	3,6
Mevduat	4,7	5,3	4,8	5,4	3,4	3,7	3,5	3,7
Yerli Özel Mevduat	3,5	5,6	4,6	5,2	3,2	3,5	3,4	3,5
Yabancı Mevduat	10,0	6,1	6,1	7,0	4,4	4,3	3,8	4,0
Kamu Mevduat	6,1	4,6	4,7	5,1	3,3	3,9	3,3	3,7

Kaynak: BDDK Türk Bankacılık Sektörü Aylık Bültenlerinden yararlanarak tarafımızdan oluşturulmuştur.

5. Veri Seti ve Yöntem

Bankacılık sektörü içinde önemli bir paya sahip olan yabancı sermayeli mevduat bankalarında sermaye yeterliliği ve karlılık arasındaki ilişkinin belirlenmesinin amaçlandığı çalışmada, Ocak 2004 - Aralık 2016 döneminde aylık veriler kullanılarak Türkiye'de yabancı mevduat bankalarının karlılığını etkileyen faktörler incelenmiştir. Veriler, Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulunun (BDDK) veri tabanından alınmıştır. Tablo 5'te çalışmada kullanılan değişkenler⁴ yer almaktadır.

Tablo: 5
Çalışmada Kullanılan Değişkenler

Değişkenler	Kısaltma
Bağımlı Değişken	
Net Dönem Karı/Toplam Aktifler	LROA
Açıklayıcı Değişkenler	
Sermaye Yeterliliği Rasyosu	LSYR
Toplam Krediler/Toplam Aktif	LTKTA
3 Aylık Mevduat Faiz Oranı	LMFO
Faiz Dışı Gelir/Toplam Aktif	LFDGTA
Tüketici Fiyat Endeksi (2003=100) % değişim	ENF

Değişkenler arasındaki uzun dönemli ilişki eşbütünlüme testleri kullanılarak incelenebilmektedir. Engle ve Granger (1987) ve Johansen (1988) tarafından geliştirilen eşbütünlüme testlerinde aynı dereceden bütünlük değişkenlerin yer alması gerekirken, Pesaran vd. (2001) tarafından ortaya konulan ARDL sınır testi yaklaşımında ise farklı dereceden bütünlük olan değişkenler arasındaki eşbütünlüme ilişkisi incelenebilmektedir. ARDL eşbütünlüme yönteminde kullanılacak sınır testi denklemi aşağıdaki gibidir:

$$\begin{aligned} \Delta LROA_t = & \beta_0 + \sum_{i=1}^m \beta_{1i} \Delta LROA_{t-i} + \sum_{i=0}^m \beta_{2i} \Delta LSYR_{t-i} + \sum_{i=0}^m \beta_{3i} \Delta LTKTA_{t-i} + \sum_{i=0}^m \beta_{4i} \Delta LMFO_{t-i} \\ & \sum_{i=0}^m \beta_{5i} \Delta LFDGTA_{t-i} + \sum_{i=0}^m \beta_{6i} \Delta ENF_{t-i} + \beta_7 LROA_{t-1} + \beta_8 LSYR_{t-1} + \beta_9 LTKTA_{t-1} + \beta_{10} LMFO_{t-1} \quad (1) \\ & + \beta_{11} LFDGTA_{t-1} + \beta_{12} \ln ENF_{t-1} + u_t \end{aligned}$$

ARDL yönteminde eşbütünlüğün varlığını tespit etmek için öncelikle uygun gecikme uzunluklarının belirlenmesi gerekmektedir. (1) no'lu modelde yer alan gecikme uzunluklarının (m) belirlenmesinde Akaike (AIC), Schwarz (SC) ve Hannan-Quinn kriterlerinden yararlanılmaktadır. En uygun gecikme uzunluğu olarak bilgi kriterlerini minimum yapan gecikme uzunluğu seçilmektedir.

⁴ Bankacılık sektöründe karlılığı etkileyen faktörleri ele alan çalışmalarda Net Dönem Karı/Toplam Aktif bağımlı değişken olarak alınırken, genelde Özkaynaklar / Toplam Aktifler, Likit Aktifler / Kısa Vadeli Yükümlülükler, Faiz Dışı Gelirler / Toplam Aktifler, Faiz Gelirleri / Faiz Giderleri ve Takibe Düşen Krediler/Toplam Aktifler bağımsız değişken olarak alınmıştır.

Uygun gecikme uzunlukları belirlendikten sonra, değişkenler arasındaki eşbütünlük ilişkisinin varlığını test etmek için aşağıdaki hipotez test edilir.

$$H_0 : \beta_7 = \beta_8 = \beta_9 = \beta_{10} = \beta_{11} = \beta_{12} = 0$$

$$H_1 : \beta_7 \neq \beta_8 \neq \beta_9 \neq \beta_{10} \neq \beta_{11} \neq \beta_{12} \neq 0$$

Hesaplanan F istatistiği, Pesaran vd. (2001)'nin türettiği tablo değeriyle karşılaştırılarak karar verilmektedir. Hesaplanan F istatistiği alt sınırdan küçük ise sıfır hipotezi reddedilememekte ve değişkenler arasında eşbütünlük ilişkisinin var olmadığı sonucuna ulaşılmaktadır. Hesaplanan F istatistiği üst sınırdan büyük ise, sıfır hipotezi reddedilerek değişkenler arasında eşbütünlük ilişkisinin var olduğu sonucuna ulaşılmaktadır.

Değişkenler arasında eşbütünlük ilişkisinin belirlenmesinden sonra ARDL modeli kullanılarak uzun dönemli ilişki tahminlenmektedir:

$$\begin{aligned} LROA_t = & \beta_0 + \sum_{i=1}^m \beta_{1i} LROA_{t-i} + \sum_{i=0}^m \beta_{2i} LSYR_{t-i} + \sum_{i=0}^m \beta_{3i} LTKTA_{t-i} + \sum_{i=0}^m \beta_{4i} LMFO_{t-i} \\ & + \sum_{i=0}^m \beta_{5i} LFDGTA_{t-i} + \sum_{i=0}^m \beta_{6i} ENF_{t-i} + u_t \end{aligned} \quad (2)$$

Uzun dönemli ilişkinin belirlenmesinin ardından değişkenler arasındaki kısa dönemli ilişkinin belirlenmesi amacıyla hata düzeltme modeli aşağıdaki gibi tahminlenmektedir:

$$\begin{aligned} \Delta LROA_t = & \beta_0 + \sum_{i=1}^m \beta_{1i} \Delta LROA_{t-i} + \sum_{i=0}^m \beta_{2i} \Delta LSYR_{t-i} + \sum_{i=0}^m \beta_{3i} \Delta LTKTA_{t-i} + \sum_{i=0}^m \beta_{4i} \Delta LMFO_{t-i} \\ & + \sum_{i=0}^m \beta_{5i} \Delta LFDGTA_{t-i} + \sum_{i=0}^m \beta_{6i} \Delta ENF_{t-i} + \beta_7 ECM_{t-1} + u_t \end{aligned} \quad (3)$$

(3) no'lu modelde yer alan EC_{t-1} değişkeni, kısa dönemde değişkenler arasındaki dengesizliğin uzun dönemde ne kadar sürede ortadan kalkacağını gösteren hata düzeltme terimidir. Hata düzeltme terimi katsayısının negatif işaretli ve istatistiksel olarak anlamlı olması beklenmektedir. Bu durum hata düzeltme mekanizmasının çalıştığını ifade etmektedir.

6. Ampirik Sonuçlar

Bu kısımda, araştırmadan elde edilen bulgular ortaya konulacaktır. Çalışmada kullanılan değişkenlerden Sermaye Yeterliliği Rasyosu (SYR), Toplam Krediler/Toplam Aktif (TKTA), 3 Aylık Mevduat Faiz Oranı (MFO) ve Faiz Dışı Gelir/Toplam Aktif

(FDGTA) değişkenlerine logaritmik dönüşüm uygulanarak, meydana gelen sapmaların etkisinin en aza indirilmesi amaçlanmıştır. Serilerin durağanlık derecelerini belirlemek amacıyla Genişletilmiş Dickey Fuller (ADF) ve Philips Perron (PP) birim kök testleri kullanılmıştır.

6.1. Birim Kök Testleri

Çalışmada Dickey ve Fuller (1979) tarafından geliştirilen ADF ve Phillips ve Perron (1988) tarafından geliştirilen PP birim kök testleri ile değişkenlerin durağanlık dereceleri belirlenmiştir. Birim kökün var olduğunu gösteren sıfır hipotezi serinin durağan olmadığını belirtmektedir. Alternatif hipotez ise serinin durağan olduğunu göstermektedir. Tablo 6'da durağanlık analizine ait bulgular yer almaktadır.

Tablo 6
Yabancı Mevduat Bankaları için ADF ve PP Birim Kök Testleri

Değişkenler	ADF Test İstatistiği		PP Test İstatistiği	
	Sabitli	Sabitli ve Trendli	Sabitli	Sabitli ve Trendli
LROA	I(1)	I(1)	I(0)	I(0)
Düzey	-2.056	-2.130	-6.430*	-6.813*
Birinci Fark	-3.145**	-3.1447***	-18.423*	-18.291*
LSYR	I(0)	I(1)	I(0)	I(0)
Düzey	-3.285**	-2.922	-4.830*	-3.971**
Birinci Fark	-9.762*	-10.200*	-9.834*	-10.207*
LTKTA	I(0)	I(1)	I(0)	I(0)
Düzey	-2.899**	-2.043	-3.129**	-3.279***
Birinci Fark	-5.496*	-5.914*	-17.374*	-17.711*
LMFO	I(1)	I(1)	I(1)	I(1)
Düzey	-1.886	-2.031	-1.989	-1.619
Birinci Fark	-4.175*	-4.243*	-5.371*	5.222*
LFDGTA	I(1)	I(0)	I(0)	I(0)
Düzey	-0.657	-3.227***	-6.370*	-7.075*
Birinci Fark	-3.339**	-3.343***	-26.301*	-26.151*
ENF	I(0)	I(0)	I(0)	I(0)
Düzey	-4.618*	-4.721*	-21.986*	-25.749*
Birinci Fark	-6.401*	-6.375*	-41.519*	-41.318*

Not. *, ** ve ***, %1, %5 ve %10 hata düzeylerinde anlamlılığı göstermektedir. Her iki test için de MacKinnon (1991)'ün kritik değerleri kullanılmıştır.

Elde edilen bulgular ENF değişkeninin ADF testinde tüm modellerde düzeyde durağan, LFDGTA değişkeninin ADF testinde sabit ve trend içeren modelde düzeyde durağan olduğunu göstermektedir. LSYR değişkeninin ADF testinde sabit içeren modelde düzeyde durağan olduğu, sabit ve trend içeren modelde ise birinci farkında durağan olduğu görülmektedir. Diğer değişkenlerin ise ADF testinde birinci farklarında durağan oldukları belirlenmiştir. PP testi sonuçları incelendiğinde; LMFO değişkeninin birinci farkında durağan olduğu, diğer değişkenlerin ise düzeyde durağan oldukları görülmektedir. Yapılan test sonuçları özetlenecek olursa, LROA ve LMFO değişkeni birinci mertebeden durağan; LSYR, LTKTA, LFDGTA ve ENF değişkenleri düzeyde durağandır.

Tablo 7'de eşbütünlüşme ilişkisinin varlığını sınamak amacıyla gerçekleştirilen sınırlı testi sonucu yer almaktadır. Modele kukla değişken eklendiği için bağımsız değişken sayısı 6'dır. Test sonucu incelendiğinde, F istatistiğinin üst sınır olan 3.61'den büyük olduğu görülmektedir. Bu durum $H_0 : \beta_7 = \beta_8 = \beta_9 = \beta_{10} = \beta_{11} = \beta_{12} = 0$ hipotezinin

reddedildiğini ve değişkenler arasında uzun dönemli bir eşbütünlük ilişkisinin var olduğunu göstermektedir. Bu aşamadan sonra uzun ve kısa dönemli ilişkileri belirlemek amacıyla ARDL modeli tahminlenmiştir. ARDL modeli tahminlenirken SC bilgi kriteri kullanılmış ve minimum değeri veren ARDL(1,0,0,1,0,0,2) modeli uygun model olarak belirlenmiştir. Denklemdaki kırılmaları dikkate alan Bai-Perron (1998) yapısal kırılma testi kullanılarak belirlenen yapısal kırılma dönemleri modele kukla değişken olarak ilave edilmiştir.

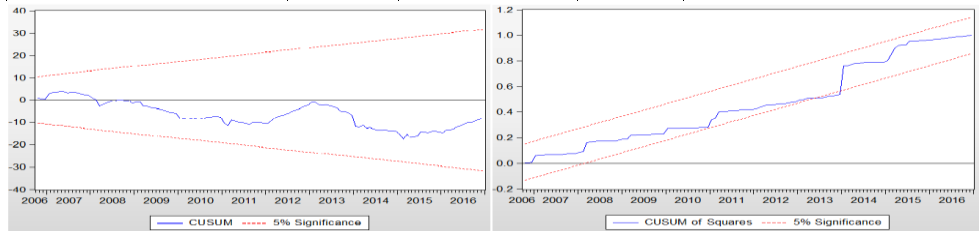
Tablo: 7
Yabancı Mevduat Bankaları için Sınır Testi Sonuçları

k	F istatistiği	Kritik Değer	
		Alt Sınır I(0)	Üst Sınır I(1)
6	8.018	2.45	3.61

Not: k, bağımsız değişken sayısıdır. Kritik değerler %5 önem düzeyindeki kritik değerlerdir. Kritik değerler Pesaran vd. (2001:300)'deki Tablo C1(iii)'ten alınmıştır.

Tablo: 8
Yabancı Mevduat Bankaları için ARDL(1,0,0,1,0,0,2) Modeli Sonuçları

Açıklayıcı Değişkenler	Katsayı	t-istatistiği
LROA(-1)	0.740	18.486*
LSYR	0.369	2.084**
LTKTA	-1.038	-2.046**
LPDGTA	1.011	37.205*
LPDGTA(-1)	-0.752	-14.601*
LMFO	0.156	2.456**
ENF	-0.012	-0.548
DUM ₁	0.776	3.465*
DUM ₁ (-1)	0.224	0.767
DUM ₁ (-2)	-0.640	-3.077*
Sabit Terim	2.352	0.987
Uzun Dönem Katsayıları		
LSYR	1.426	1.941***
LTKTA	-4.010	-2.065**
LPDGTA	0.999	9.356*
LMFO	0.602	2.433**
ENF	-0.047	-0.549
DUM ₁	1.389	3.190*
Tanısal Testler		
R ²	\bar{R}^2	F-ist.
0.952	0.949	288.89 (0.000)
Ramsey-Reset		
1.725 (0.191)		
ARCH-LM Testi		
Gecikme Sayısı	N*R ²	Olasılık
1	0.063	0.800
5	1.028	0.96
12	14.912	0.246
Breusch-Godfrey LM Testi		
N*R ²	Olasılık	
1	0.086	
5	3.132	
12	10.394	
5	0.679	
12	0.581	

Not: *, ** ve *** sırasıyla %1, %5 ve %10 önem düzeylerinde anlamlılığı göstermektedir. Parantez içindeki değerler olasılık değerleridir.

Tablo 8'de yer alan tanınal testlerin sonuçları incelendiğinde, Ramsey-Reset testi sonucuna göre modelde tanımlama hatası olmadığı, Breusch-Godfrey ve ARCH-LM testleri sonuçlarına göre ise modelde otokorelasyon ve değişen varyans sorununun olmadığı görülmektedir. CUSUM ve CUSUMQ grafikleri incelendiğinde ise katsayıların istikrarlı oldukları görülmektedir. ARDL(1,0,0,1,0,0,2) modelinden elde edilen uzun dönem katsayıları incelendiğinde enflasyon değişkeni katsayısının istatistiksel olarak anlamsız olduğu; sermaye yeterliliği rasyosu, 3 aylık mevduat faiz oranı ve faiz dışı gelir/toplam aktif değişkenlerinin aktif karlılık üzerinde anlamlı ve pozitif etkilerinin olduğu görülmektedir. Toplam krediler/toplam aktif değişkeninin istatistiksel olarak anlamlı ve negatif bir etkiye sahip olduğu belirlenmiştir.

Tablo: 9

Yabancı Mevduat Bankaları için Kısa Dönem Hata Düzeltme Modeli Sonuçları

Açıklayıcı Değişkenler	Katsayı	t-istatistiği
Δ LSYR	1.161	2.358**
Δ TKTA	-1.363	-2.806*
Δ LFDGTA	1.009	42.88*
Δ LMFO	-0.372	-0.980
Δ ENF	-0.013	-0.790
Δ DUM ₁	0.888	4.215*
(Δ DUM ₂ (-1))	0.534	2.475**
ECM(-1)	-0.256	-8.185*
Sabit Terim	2.333	8.200*

Not: *, ** ve ***; %1, %5 ve %10 hata düzeylerinde anlamlılığı göstermektedir. Her iki test için de MacKinnon (1991)'un kritik değerleri kullanılmıştır.

Kısa dönemde hata düzeltme modeli sonuçları incelendiğinde 3 aylık mevduat faiz oranı ve enflasyon değişkenleri katsayılarının istatistiksel olarak anlamsız olduğu; sermaye yeterliliği rasyosu ve faiz dışı gelir/toplam aktif değişkenlerinin pozitif etkiye sahip oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Sermaye yeterlilik rasyosunun net aktif karlılığı arasındaki pozitif yönde bir ilişki içinde olması trade-off teorisi ile uyumludur. Aynı zamanda faiz dışı gelir ile karlılık arasında aynı yönlü ilişki, beklendiği gibidir. Toplam krediler/toplam aktif değişkeni katsayısının ise istatistiksel olarak anlamlı ve işaretinin negatif olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuç kredi hacmindeki artışla birlikte, kredi riskinin arttığına ve takibe düşen kredi miktarının yükselmesi ile birlikte karlılıkta olumsuz bir etkinin ortaya çıktığına işaret etmektedir. Hata düzeltme değişkeninin katsayısı -0.256'dır ve istatistiksel olarak anlamlıdır. Hata düzeltme katsayısı, kısa dönemde meydana gelen sapmaların ($1/0.256 = 3.91$) yaklaşık 4 ay sonra ortadan kalkacağını ve sistemin dengeye geleceğini ifade etmektedir.

7. Sonuç

Finansal entegrasyon derecesi arttıkça ulusal finansal sistemde yer alan kırılabilirlikler küresel tehditlere yol açmaktadır. Bu durum küresel finans sisteminin zayıflıklarını ortadan kaldıracak ve böylece ulusal bir finansal krizin küresel bir krize dönüşmesini engelleyecek düzenlemelerin önemini artırmaktadır. Bu süreçte bankacılık sektörüne yönelik en önemli düzenleme Basel Sermaye Uzlaşısıdır. Risk yönetim ilkelerini uluslararası düzeyde belirleyerek bankaları mali disiplin altına almayı amaçlayan Basel II ve Basel III kriterlerinin en temel belirleyicilerinden biri asgari sermaye yeterlilik rasyosunun (SYR) %8

olmasıdır. Türkiye'de 2012 yılından itibaren Basel II kriterleri uygulanmaktadır ve BDDK tarafından SYR asgari %12 olarak belirlenmiştir. 2016 itibariyle sektörde SYR %15,5'tur. Mevduat bankaları içinde ise en yüksek oran %16,2 ile yabancı sermayeli mevduat bankalarına aittir. Bu uygulama ile bankacılık sektörüne mali disiplin getirmek aynı zamanda güçlü öz sermaye yapısı ve buna bağlı olarak da yüksek karlılık düzeyi hedeflenmektedir. Ancak bu görüşe karşın yüksek sermaye gereksiniminin bankacılık için maliyetli olduğu ve karlılık düzeyini düşürdüğü görüşü de ileri sürülmektedir. Türkiye'de bankacılık sektöründe son yıllarda ortaya çıkan karlılık oranlarındaki düşüşe yüksek sermaye yeterliliği gereksinimi gerekçe gösterilmektedir.

Bu çalışmada, Türkiye bankacılık sektörü için oldukça önemli aktörler haline gelen yabancı sermayeli mevduat bankalarında sermaye yeterliliği ile net aktif karlılığı arasındaki ilişki analiz edilmiştir. Bu bağlamda sermaye yeterlilik rasyosunun yanı sıra toplam kredilerin toplam aktif içindeki payı, faiz dışı gelirlerin toplam aktif içindeki payı ile 3 aylık mevduat faiz oranı ve tüketici enflasyonu analize dahil edilmiştir. Net aktif karlılığı ile söz konusu değişkenler arasında kısa ve uzun dönemli denge ilişkilerinin varlığı ARDL Sınır Testi yaklaşımı kullanılarak belirlenmeye çalışılmıştır. Ocak 2004 - Aralık 2016 döneminde aylık veriler kullanılarak oluşturulan ARDL Sınır Testi sonuçlarına göre, sermaye yeterliliği rasyosu, 3 aylık mevduat faiz oranı ve faiz dışı gelir/toplam aktif değişkenlerinin aktif karlılık üzerinde pozitif etkilerinin olduğu görülmektedir. Toplam krediler/toplam aktif değişkeninin negatif ve bir etkiye sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Kısa dönemde ise, 3 aylık mevduat faiz oranı ve enflasyon değişkenlerinin istatistiksel olarak anlamsızdır. Sermaye yeterliliği rasyosu ve faiz dışı gelir/toplam aktif değişkenlerinin net aktif karlılığı üzerinde pozitif etkileri olduğu görülürken; toplam krediler/toplam aktif değişkeninin katsayısının negatif etkiye sahip olduğu görülmektedir. Elde ettiğimiz sonuçlar Türkiye'de yabancı sermayeli bankalarda güçlü bir sermaye yapısının karlılık düzeyini pozitif yönde desteklediği argümanını desteklemektedir. Bir önceki dönem karlılığının cari dönem karlılığını pozitif yönde etkilediği bulgusu da oldukça anlamlıdır.

Bankacılık sektörünün sağlıklı ve güçlü bir şekilde faaliyet göstermesi ve tasarruf sahiplerinin menfaatlerinin korunması için öz sermaye büyüklüğü ve kalitesinin önemine işaret edilerek, sektörün faaliyetlerini daha güçlü ve sağlıklı devam ettirmesine katkı sağlamak amacıyla, banka karlarının dağıtımını 2008 yılından itibaren BDDK iznine tabi olmuştur. Kar dağıtımına getirilen bu sınırlama öz kaynakların güçlenmesine kaynaklık ederken, güçlü öz sermaye de karlılığa kaynaklık etmektedir.

Kaynaklar

- Almazari, A.A. (2013), "Capital Adequacy, Cost Income Ratio and the Performance of Saudi Banks", *International Journal of Academic Research in Accounting, Finance and Management Sciences*, 3(4), 284-293.
- Ayaydın, H. & A. Karakaya (2014), "The Effect of Bank Capital on Profitability and Risk in Turkish Banking", *International Journal of Business and Social Science*, January 5(1), 252-271.

- Bai, J. & P. Perron (1998), "Estimating and Testing Linear Models with Multiple Structural Changes", *Econometrica*, 66(1), 47-78.
- BDDK (2001), *Bankacılık Sektörü Yeniden Yapılandırma Programı*, <https://www.bddk.org.tr/WebSitesi/turkce/Raporlar/Diger_Raporlar/15279C8914BD.pdf>, 05.12.2017.
- BDDK (2006), *Bankacılıkta Yapısal Gelişmeler*, Sayı: 1, Aralık, <www.bddk.gov.tr>, 23.09.2017.
- BDDK (2010), *Sorularla Basel III*, Risk Yönetimi Dairesi, <http://www.bddk.org.tr/WebSitesi/turkce/Basel/8742sorularla_basel_iii_29_11_2010_.pdf>, 01.05.2017.
- BDDK (2011), *Türk Bankacılık Sektörünün Rekabet Yapısının Analizi*, BDDK Kitapları: 10, Hazırlayan G. Göçmen-Yağcılar, Ankara.
- Büyükşalvarcı, A. & H. Abdioğlu (2011), "Determinants of Capital Adequacy Ratio in Turkish Banks: A Panel Data Analysis", *African Journal of Business Management*, 5(27), 11199-11209.
- Cardenas, J. & J.P. Graf & P. O'Dogherty (2003), "Foreign Banks Entry in Emerging Market Economies: A Host Country Perspective", *Banco de Mexico Paper*, <www.bis.org>, 05.12.2017.
- Çoşkun, N. & H.N. Ardor & A.H. Çermikli & H.O. Eruygur & F. Öztürk & İ. Tokatlıoğlu & G. Aykaç & T. Dağlaroğlu (2012), *Türkiye'de Bankacılık Sektörü Piyasa Yapısı, Firma Davranışları ve Rekabet Analizi*, TBB Yayın No: 280, İstanbul.
- Dickey, D.A. & W.A. Fuller (1979), "Distribution of the Estimators for Autogressive Time Series with a Unit Root", *Journal of the American Statistical Association*, 74(366), 427-431.
- Engel, R.F. & C.W.J. Granger (1987), "Co-integration and Error Correction Representation, Estimation and Testing", *Econometrica*, 55(2), 251-276.
- Erka, N. (2005), "Finansal Bütünleşme", *Sermaye Piyasası Kurulu Araştırma Raporu*.
- European Cenral Bank (2016), *Report on Financial Structures*, October, <<https://www.ecb.europa.eu/pub/pdf/other/reportonfinancialstructures201610.en.pdf>>, 01.01.2017.
- Hellman, T.F. & K.C. Murdock & J.E. Stiglitz (2000), "Liberalization, Moral Hazard in Banking and Prudential Regulation: Are Capital Requirements Enough?", *American Economic Review*, 90(1), 147-165.
- Ho, S.J & S.C. Hsu (2010), "Leverage, performance and capital adequacy ratio in Taiwan's banking industry", *Japan and World Economy*, 22(4), 264-272.
- Johansen, S. (1988), "Statistical analysis of cointegration vectors", *Journal of Economic Dynamics and Control*, 12(2/3), 231-254.
- Keskin, E. & E.A. İnan & M. Mumcu & P. Erdönmez (2008), *50. Yılında Türkiye Bankalar Birliği ve Türkiye'de Bankacılık Sistemi (1950-2007)*, TBB Yayın No: 262, İstanbul.
- Mazgit, İ. & N. Acar-Balaylar (2013), "Türkiye'de Yabancı Sermayeli Bankaların Etkinlik Analizi", *Yönetim ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 21(1), 317-348.
- Münür, Y. & Y. Türker-Kaya & İ. Ekmen (2005), "Türkiye'de Yabancı Bankalar", *TBB Bankacılar Dergisi*, (52), 3-9.
- Olalekan, A. & S. Adeyinka (2013), "Capital Adequacy and Banks' Profitability: An Empirical Evidence from Nigeria", *American International Journal of Contemporary Research*, 3(10), 1-7.

- Öztiñ, A. (2007), "Türkiye'de Yabancı Bankalar", *Journal MUFAD*, Ekim (36), 6-17.
- Peseran, M.H. & Y. Shin & R.J. Smith (2001), "Bounds Testing Approaches to the Analysis of Level Relationship", *Journal of Applied Econometrics*, 16(3), 289-326.
- Phillips, P.C.B. & P. Perron (1988), "Testing for A Unit Root in Time Series Regression", *Biomètrika*, 75(2), 336-346.
- Saldanlı, A. & M. Aydın (2016), "Bankacılık Sektöründe Karlılığı Etkileyen Faktörlerin Panel Veri Analizi ile İncelenmesi: Türkiye Örneđi", *Ekonometri ve İstatistik*, (24), 1-9.
- Soledad, M. & P. Martinez & M. Ashoka (2004) "How Foreign Participation and Market Concentration Impact Bank Spreads: Evidence from Latin America", *World Bank Policy Research Working Paper* 3210, February 2004.
- TBB, *Türkiye'de Bankacılık Sistemi 1959-2005*, <www.tbb.org.tr>, 22.01.2017.
- Yayla, M. & Y. Türker-Kaya & İ. Ekmen (2005), "Bankacılık Sektörüne Yabancı Giriş: Küresel Gelişmeler ve Türkiye", *BDDK ARD Çalışma Raporları*, No: 2005/9, <http://www.bddk.org.tr/WebSitesi/turkce/Raporlar/Calisma_Raporlari/13012005-6.pdf>, 06.05.2017.